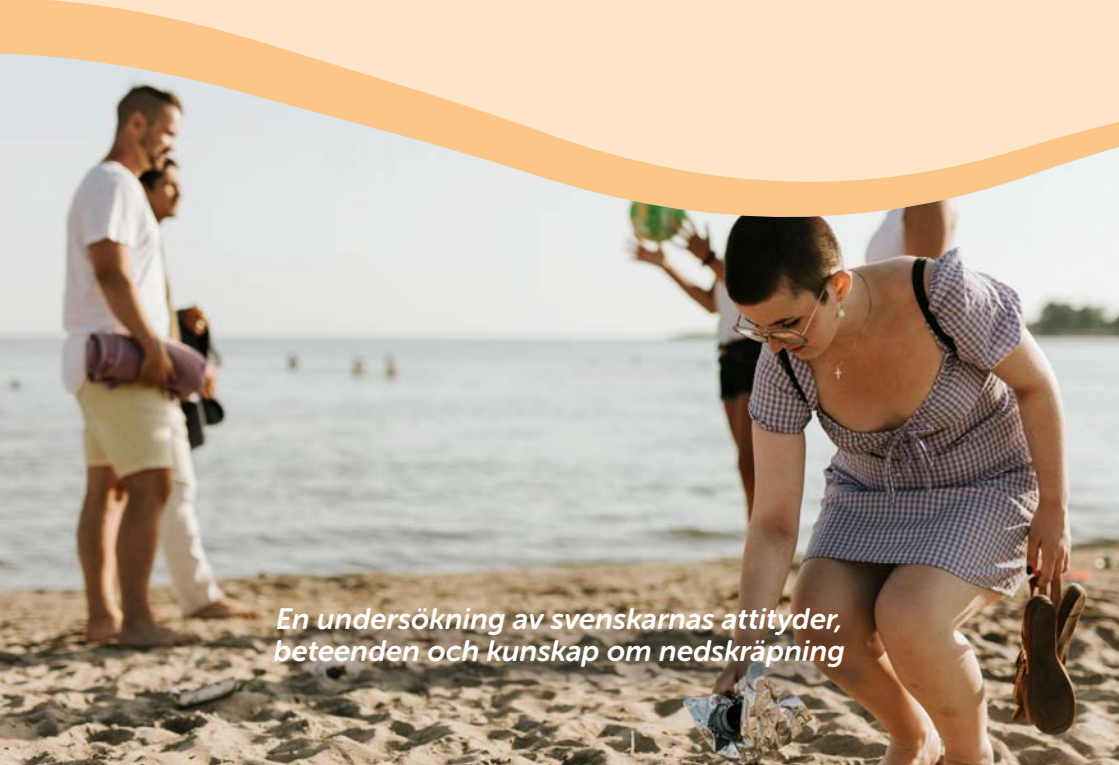

SKRÄP

BAROMETERN

2024

*En undersökning av svenskarnas attityder,
beteenden och kunskap om nedskräpning*

Skräpbarometern 2024

Rapporten är framtagen av
Håll Sverige Rent 2024.
Citera gärna, men ange källan.

Foto omslag samt försättsblad: Emma Grann
Övriga foton: Jonas Holmqvist
Diagram: Novus
Illustrationer: Johnny Dyrander

© Håll Sverige Rent
Håll Sverige Rent, Rosterigränd 4
117 61 Stockholm
08-505 263 00
info@hsr.se

www.hallsverigerent.se

Om undersökningen	4
Sammanfattning	6
Fördjupning	8
ETIK // Normer och acceptansnivå kring nedskräpning	8
ATTITYD // Inställning till nedskräpning	10
ANSVAR // Ansvaret att minska nedskräpning	18
BETEENDE // Det egna beteendet kring nedskräpning	20
KUNSKAP // Kunskap kring skräpets negativa konsekvenser	22

Om undersökningen

Varje år genomför Håll Sverige Rent tillsammans med Novus en undersökning av allmänhetens inställning till nedskräpning. Resultatet sammanställs här i Skräpbarometern, som tidigare varit en del av Skräpprapporten. I år presenteras undersökningen som en helt fristående del med ännu fler frågor och svar.

Undersökningen utgår ifrån de fem områdena etik, attityd, ansvar, beteende och kunskap. Liknande undersökningar har genomförts mellan 2018–2023*, vilket möjliggör jämförelser över tid.

**Mätningarna 2021 respektive 2023 genomfördes under en annan årstid (november 2021 och februari/mars 2023) vilket kan ha påverkan på en del säsongsrelaterade frågor.*

Vad menas med nedskräpning?

Med nedskräpning menar vi allt som en person släpper, ställer, slänger, kastar eller lämnar efter sig som borde hamna i papperskorgar, soptunnor eller på en återvinningsstation. Här avses även mindre skräp så som exempelvis snus, fimpas, tuggummi, fruktrester, kvitton, hundbajs med mera.

Så är undersökningen gjord

Undersökningen är genomförd via webbintervjuer i Novus slumpmässigt rekryterade Sverige-panel, vilket garanterar representativa resultat.

Fältperiod: 12–21 augusti 2024

Målgrupp: Svenska allmänheten 18–84 år

Omfattning: 1 073 intervjuer

Panelen

ÅLDER

18–34 år: 28 %
35–49 år: 25 %
50–64 år: 24 %
65–84 år: 23 %

REGION

Stockholm: 23 %
Östra: 17 %
Södra: 23 %
Västra: 20 %
Norra: 17 %

ORT

Storstäder och storstadsnära kommuner: 37 %
Större städer och kommuner nära större stad: 37 %
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner: 26 %

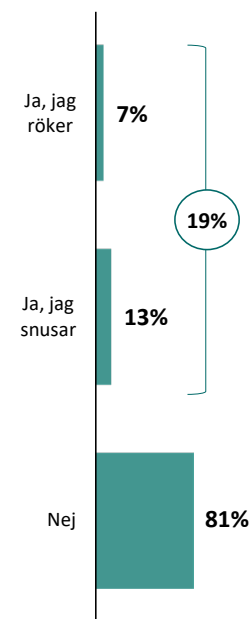
UTBILDNING

Grundskola: 7 %
Gymnasium: 53 %
Universitet: 39 %

HUSHÅLLSINKOMST

Under 299k: 17 %
300k–499k: 20 %
500–799k: 21 %
Över 800k: 28 %
Vill ej uppge: 7 %
Vet inte: 6 %

Röker, vejpar eller snusar regelbundet

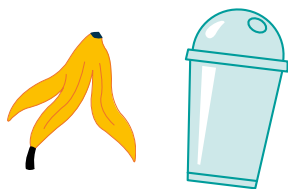
Sammanfattning

Skräpet är ett fortsatt stort problem

En majoritet, 7 av 10 svenskar, tycker att nedskräpning är ett stort eller till och med mycket stort problem. Särskilt unga kvinnor, 9 av 10, ser det som allvarligt medan män och snusare i större utsträckning uppfattar nedskräpning som ett mindre problem. Sett till de senaste tre åren upplever 1 av 3 svenskar att nedskräpningen har ökat, men de flesta ser ingen förändring. Bara 1 av 10 tycker att nedskräpningen har minskat.

Helt rätt att plocka skräp och säga till de som skräpar ner

Svenskarna uttrycker en stark vilja att agera mot nedskräpning. 7 av 10 tycker att det är rätt att plocka upp skräp efter andra och fler än 9 av 10 anser att man bör säga till den som skräpar ner. Trots detta är det endast drygt 1 av 10 som faktiskt har gjort det, vilket kan bero på att man inte sett någon skräpa ner och därför inte haft möjlighet att säga till, eller att man föredrar att någon annan tar initiativet. Kvinnor i åldern 50–64 år och höginkomsttagare är de som oftare har sagt till en nedskräpare.

Snusare erkänner nedskräpning i högre grad än andra

1 av 10 svenskar erkänner att de har skräpat ner det senaste året. Det är samma nivå som de senaste två åren men en minskning jämfört med 2018–2021. Nedskräpningen sker främst i stadsmiljöer och längs bilvägar. Ingen uppger att de har skräpat ner i havet, i vattendrag, på stränder, i parker eller vid rastplatser. Bland snusare är det drygt 1 av 4 som erkänner att de skräpat ner.

Allt skräpigare vid rastplatser och längs bilvägar

Rastplatser och bilvägar upplevs som de mest skräpiga platserna, med 7 av 10 som tycker att det är mycket skräp på rastplatser och 6 av 10 som upplever detsamma längs bilvägar. Mer än hälften av alla svenskar tycker också att det är mycket skräp i havet, i stadsmiljöer och på badplatser.

Trots detta upplever svenskarna att det är mindre skräp i alla miljöer nu jämfört med tidigare år. Håll Sverige Rent tror att denna förändrade upplevelse kan bero på en ökad tolerans för skräp, eller på mindre mediarapportering om problemet jämfört med tidigare.

Viktigast att minska skräp i havet

97 % av svenskarna tycker att nedskräpningen behöver minska, framför allt i hav och vattendrag. Fler än någonsin anser också att det är viktigt att minska skräpet längs stränder.

Fult, skapar otrivsel och ökar kostnader

Fler än tidigare tycker att skräp är ett problem för att det drar till sig skadedjur, skapar otrivsel och att det ger ökade kostnader för samhället.

Vi på Håll Sverige Rent ser tendenser till ett förändrat fokus de senaste åren – från ett långsiktigt och globalt perspektiv på hav och miljö till ett mer kortsiktigt perspektiv som handlar om individens upplevelse: det ser fult ut, skapar otrivsel, lockar till sig råttor och medför ökade kostnader för samhället.

Skräpet drar till sig skadedjur, skapar otrivsel och ger ökade kostnader för samhället

Hög kunskap om plast i havet – låg kunskap om plast i fimpar och snus

Kunskapen om skräpets negativa konsekvenser är relativt hög när det gäller plast i haven, med 9 av 10 som vet eller tror att plast i havet inte försvinner och att nästan allt skräp i natur och hav innehåller plast. Däremot är kunskapen lägre om specifika skräptyper; till exempel vet bara hälften att cigarettfimpar innehåller plast. De flesta svenskar känner dock till att det är olagligt att skräpa ner och att det kan leda till böter, men 1 av 4 vet inte att man kan få böter för att slänga en cigarettfimp på marken.

Svårt att tolka "miljömärkningar"

Svenskarna har generellt låg kunskap om olika märkningar av plastpåsar, så som "komposterbar" eller "bionedbrytbar". Många tror felaktigt att dessa plastpåsar bryts ner i natur och hav, vilket de inte gör. Vi på Håll Sverige Rent tycker att den här sortens märkning är problematisk, eftersom de flesta svenskar är medvetna om att plast inte bryts ner i havet, men ändå blir osäkra på vad som gäller för en plastpåse på grund av just märkningen.

De flesta svenskar anser att man ska agera mot nedskräpning. 7 av 10 tycker att det är rätt att plocka upp skräp efter andra, medan drygt 1 av 10 tycker att det är fel. Yngre män är överrepresenterade bland de som tycker de är rätt att plocka skräp efter andra medan äldre män är överrepresenterade bland de som tycker det är fel.

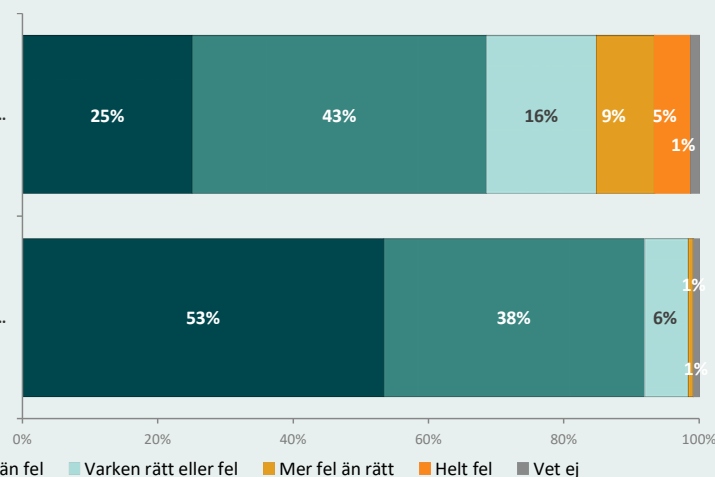
Nästan alla svenskar, drygt 9 av 10, tycker att man ska säga till den som skräpar ner, och över hälften anser att det är helt rätt. Knappt någon tycker det är fel att säga till den som skräpar ner.

Andelen som svarar att det är helt rätt eller i alla fall mer rätt än fel att säga till har ökat jämfört med tidigare år. Det verkar alltså vara mer accepterat och rätt att säga till den som skräpar ner idag jämfört med innan.

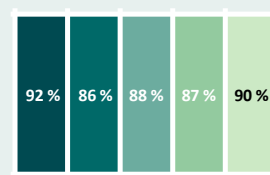
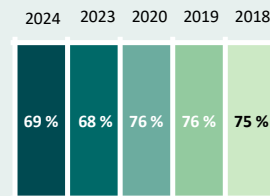
INSTÄLLNING TILL PÅSTÅENDEN OM SKRÄP

FRÅGA: Ta ställning till följande påståenden:

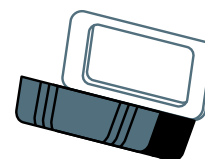
Att plocka upp skräp efter andra är...

Rätt
(andel helt rätt + mer rätt än fel)

Svenskarna är eniga: säg till den som skräpar ner!

Signifikanta skillnader mot totalen

Att plocka upp skräp efter andra är...

Helt rätt + mer rätt än fel (69 %)

- Ålder 18–34 år (76 %)
- Man 18–34 år (79 %)
- Sysselsättning Studerande (77 %)

Att plocka upp skräp efter andra är...

Mer fel än rätt + helt fel (14 %)

- Man 65–84 år (22 %)

7 av 10 svenskar tycker att nedskräpning är ett stort eller till och med mycket stort problem. Bland unga kvinnor är det hela 9 av 10 som tycker att nedskräpning är ett stort problem. Män och snusare tycker i högre utsträckning än andra att nedskräpning är ett ganska eller mycket litet problem.

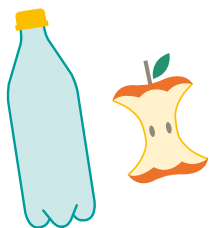
Signifikanta skillnader mot totalen

Mycket stort problem + ganska stort problem (74 %)

- Kvinna ålder 18–34 år (90 %), 35–49 år (83 %), 65–84 år (82 %)
- Sysselsättning Studerande (83 %), Pensionär (79 %)

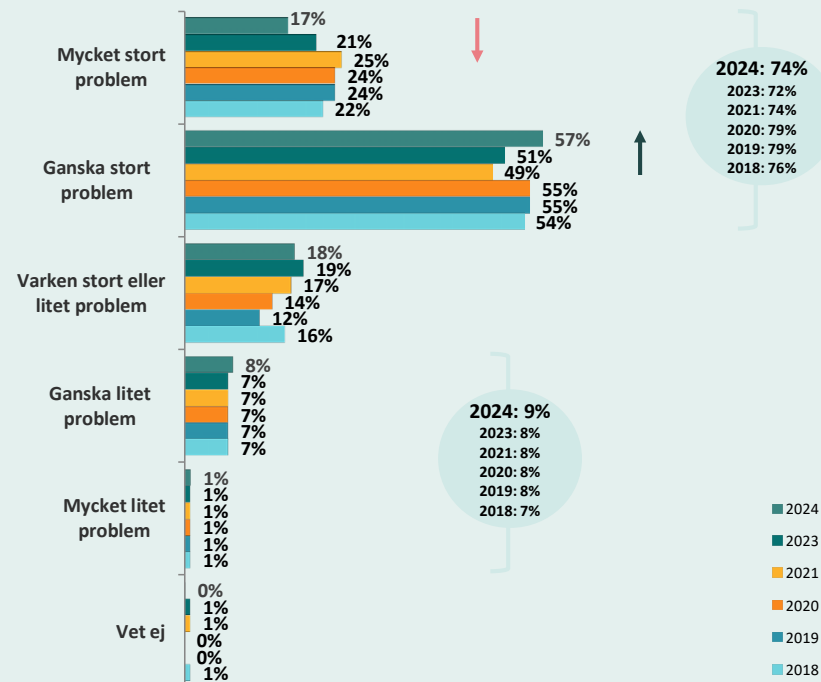
Ganska litet problem + mycket litet problem (9 %)

- Man ålder 18–34 år (15 %), 35–49 år (17 %)
- Snusar regelbundet (15 %)

NEDSKRÄPNING - ETT PROBLEM?

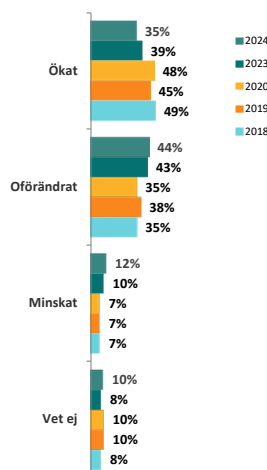
FRÅGA: Generellt sett, i vilken utsträckning upplever du att nedskräpning är ett problem?

Män och snusare svarar i högre grad att skräpet är ett litet problem

Har nedskräpningen ökat, minskat eller är den oförändrad?

Sett till de senaste tre åren upplever de flesta svenskar att nedskräpningen generellt är oförändrad. 1 av 3 tycker att nedskräpningen har ökat och bara 1 av 10 svenskar tycker att den har minskat.

Rastplatser och bilvägar är de ställen där svenskarna upplever att det är mest skräpigt. 7 av 10 tycker att det är mycket skräp på rastplatser och 6 av 10 tycker att det är mycket skräp längs bilvägar.

Över hälften av alla svenskar upplever också att det är mycket skräp i havet, i stadsmiljö på gator och torg och på badplatser.

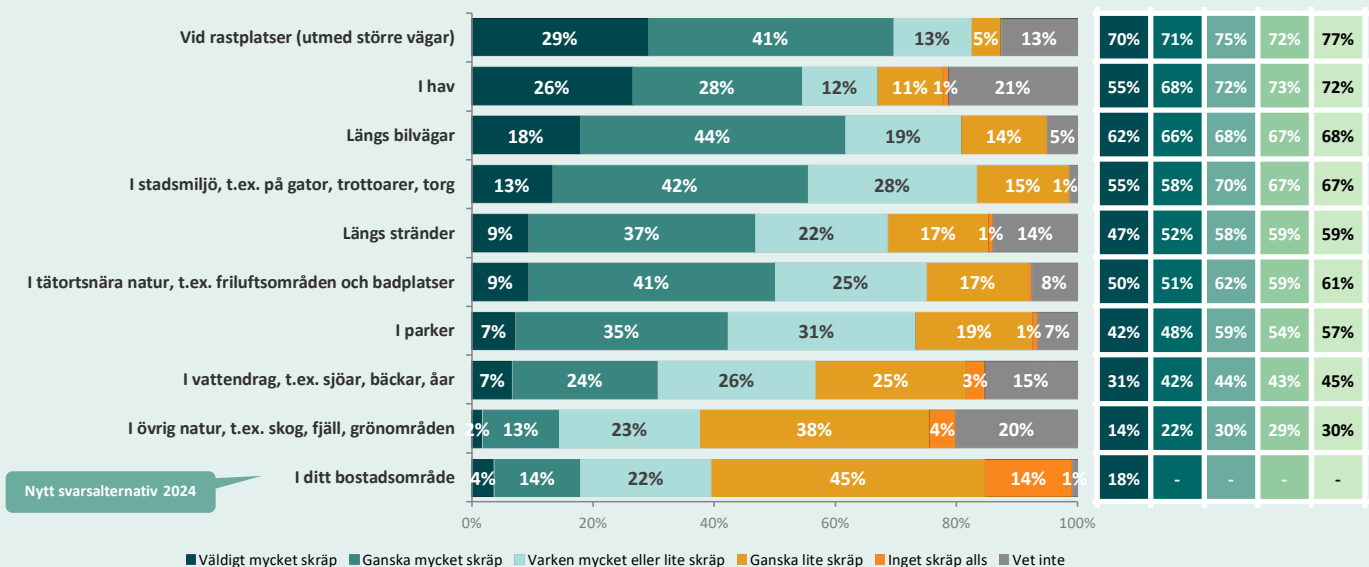
Svenskarna verkar dock uppleva att det är mindre skräp i samtliga miljöer nu jämfört med tidigare år. Framför allt i hav och övrig natur. Eftersom Håll Sverige Rents skräpmätningar inte visar på att skräpet faktiskt har minskat är det troligen andra faktorer som gör att upplevelsen skiljer sig nu jämfört med tidigare år.

Vi på Håll Sverige Rent tror bland annat att toleransen för skräp kan ha ökat. Vi blir helt enkelt mer och mer vana vid att se skräp på olika platser. Även medias rapportering om nedskräpning kan påverka upplevelsen. 2018 rapporterades det exempelvis väldigt mycket om problemet med plast i havet och 2020 blev "pandemieffekten" i naturen mycket omskriven.

Rastplatser och bilvägar är de miljöer svenskarna upplever som mest skräpiga

SKRÄP I OLIKA MILJÖER

FRÅGA: Hur mycket eller lite skräp upplever du att det förekommer i följande miljöer?

Signifikanta skillnader mot totalen

Vid rastplatser (utmed större vägar)
Väldigt mycket + ganska mycket skräp (70 %)

- Man 65–84 år (80 %)
- Upplever generellt sett nedskräpning som ett problem (78 %)

Längs bilvägar Ganska lite skräp + inget skräp alls (14 %)

- Man 18–34 år (27 %)
- Bor i norra Sverige (24 %)

I hav, Väldigt mycket + ganska mycket skräp (55 %)

- Generation Baby boomers (60 %), 40-talister (64 %)

I hav, Ganska lite skräp + inget skräp alls (12 %)

- Man 18–34 år (20%), 35–49 år (25 %)
- Bor i södra Sverige (17 %)

Nästan var femte svensk tycker det är väldigt eller ganska skräpigt där de bor.

Fördjupning // Attityd

Nästan alla svenskar, 97 %, tycker att det finns miljöer där nedskräpningen behöver minska.

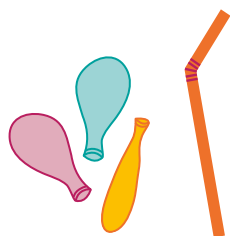
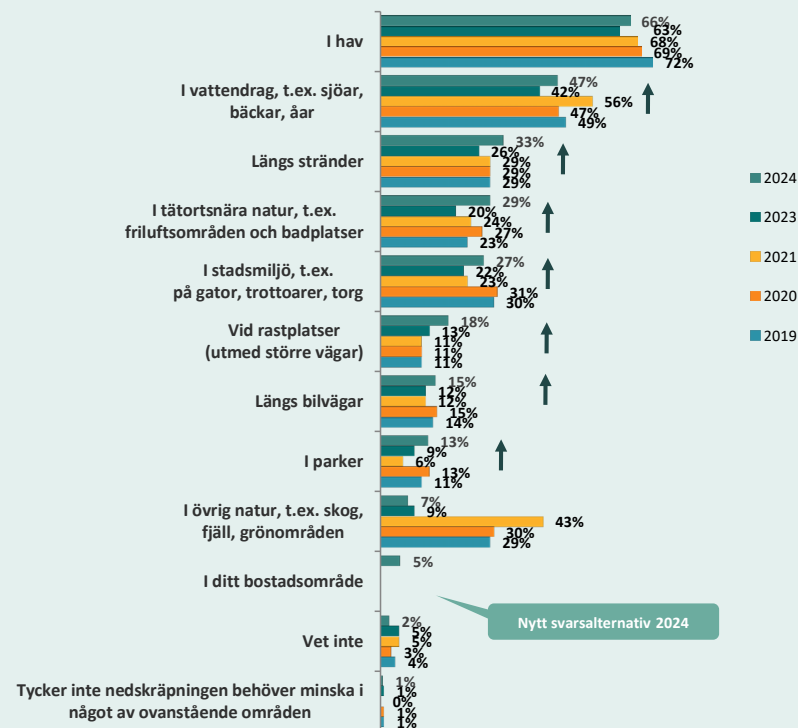
Svenskarna tycker fortfarande att det är viktigast att minska nedskräpningen i hav och vattendrag. Fler än någonsin svarar också att det är viktigast att nedskräpningen minskar längs stränder.

Jämfört med tidigare tycker svenskarna att det idag är viktigare att minska nedskräpningen vid rastplatser och längs bilvägar snarare än i övrig natur så som skog och fjäll.

Att det var så många som tyckte nedskräpningen behövde minska i övrig natur under 2021 tror vi på Håll Sverige Rent kan ha en koppling till pandemin, då fler svenskar vistades i naturområden och media rapporterade flitigt om pandemins effekter på nedskräpningen.

MINSKA NEDSKRÄPNING

FRÅGA: I vilken/vilka av följande miljöer tycker du att det är viktigast att nedskräpningen minskar?
Ange max 3 miljöer.

Det är viktigast att minska nedskräpningen i hav och vattendrag

Signifikanta skillnader mot totalen

I hav (66 %)

- Kvinna 35–49 år (75 %)

I vattendrag, t.ex. sjöar, bäckar, åar (47 %)

- Ålder 18–34 år (57 %)

- Kvinna 18–34 år (61 %)

- Sysselsättning Studerande (63 %)

Fördjupning // Ansvar

Nästan 7 av 10 svenskar uppger att de har tagit med skräp hem för att papperskorgen var full och fler än någonsin, 6 av 10, säger att de har plockat upp skräp efter andra.

Jämfört med tidigare år är det färre svenskar som idag svarar att de slängt eller ställt skräp där det inte ska vara för att det saknades papperskorg. Samma sak gäller när det kommer till att lämna skräp på marken vid en återvinningsstation.

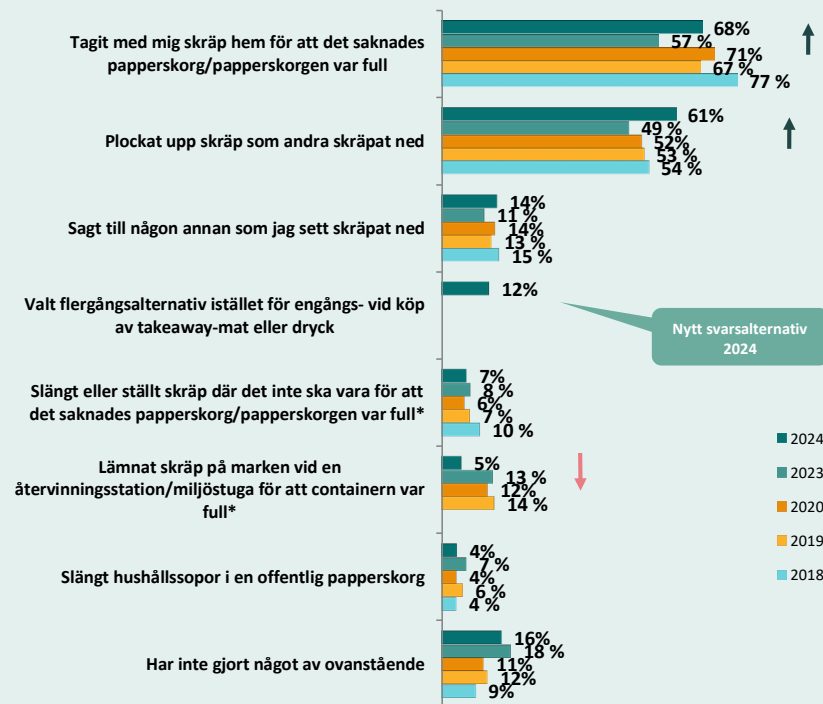
Trots att 9 av 10 svenskar tycker att man ska säga till den som skräpar ner är det bara drygt 1 av 10 som svarar att de faktiskt gjort det. Det kan bero på att man inte har sett någon skräpa ner och därför inte haft möjlighet att säga till, eller att man föredrar att någon annan tar initiativet. Kvinnor i åldern 50–64 år och höginkomsttagare uppger i högre grad än andra att de sagt till någon som skräpat ner.

I år fanns också ett nytt svarsalternativ gällande takeaway, där 1 av 10 svarar att de valt flergångsalternativ i stället för engångsalternativ vid köp av mat eller dryck.

AGERANDE UNDER DET SENASTE ÅRET

FRÅGA: Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande? Markera de som stämmer med vad du gjort. Flera svar möjliga.

*Modifierade svarsalternativ

Fler än någonsin säger att de har plockat upp skräp efter andra

Signifikanta skillnader mot totalen

Plockat upp skräp som andra skräpat ned (61%)

- Ålder 35–49 år (68%)
- Kvinna 35–49 år (74%)
- Utbildning Universitet (70%)

Sagt till någon annan som jag sett skräpat ned (14%)

- Kvinna 50–64 år (21%)
- Hushållsinkomst 800k- (23%)

Fördjupning // Beteende

1 av 10 svenskar erkänner att de har skräpat ner under det senaste året. Det är samma resultat som de senaste två åren, men en minskning jämfört med 2018–2021.

De flesta som erkänner nedskräpning har slängt skräp i stadsmiljö på exempelvis gator och torg, eller längs bilvägar. Ingen uppger sig ha skräpat ner i havet, i vattendrag, på stränder, i parker eller vid rastplatser under det senaste året.

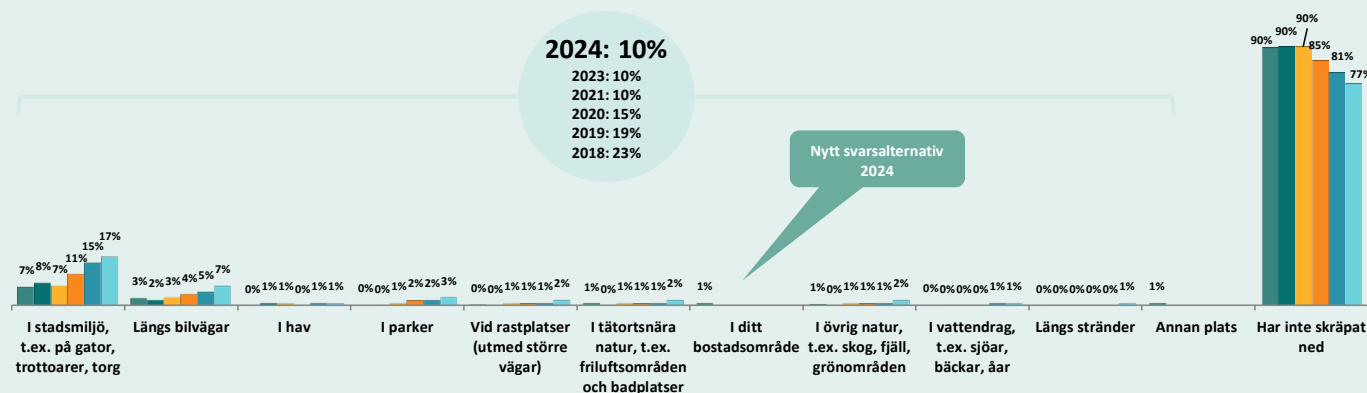
I åldersgruppen 18–34 är det 1 av 5 som erkänner nedskräpning. Bland snusare är det drygt 1 av 4 (27 %) som erkänner att de har skräpat ner. Bland rökare är det drygt 1 av 10 (14 %) som erkänner nedskräpning.

Håll Sverige Rents mätningar visar dock att det slängs fler fimpar än snus på marken, i alla fall i stadskärnor och parker. I den senaste nationella mätningen som gjordes 2023 var 48 % av skräpet fimpar och 17 % var snus. Så, antingen slänger rökare i snitt fler fimpar per person än vad snusare slänger snus. Eller så är det helt enkelt färre rökare som erkänner att de faktiskt har skräpat ner.

NEDSKRÄPNING SENASTE ÅRET

FRÅGA: Har du under de senaste 12 månaderna skräpat ned på någon/några av följande platser? Flera svar möjliga.

2024 2023 2021 2020 2019 2018

Snusare är de som i högst grad erkänner nedskräpning

Signifikanta skillnader mot totalen

Har någon gång under de senaste 12 månaderna skräpat ner (10 %)

- Ålder 18–34 år (20 %)
- Man 18–34 år (18 %)
- Kvinna 18–34 år (22 %)
- Snusare (27 %)
- Sysselsättning Studerande (20 %)
- Boende Hyreslägenhet (16 %)
- Generation 90-talister (19 %)

Hälften av alla svenskar tycker det är mest allvarligt att skräpet bidrar till en ökad mängd plast i haven och nästan 4 av 10 tycker det är allvarligt att skräpet bidrar till globala miljöproblem. Både män och kvinnor i åldern 65–84 är överrepresenterade bland de som tycker att den ökade mängden plast i havet är en av de allvarligaste konsekvenserna.

Fler än tidigare tycker också att skräp är ett problem för att det drar till sig skadedjur, skapar otrivsel och ger ökade kostnader för samhället.

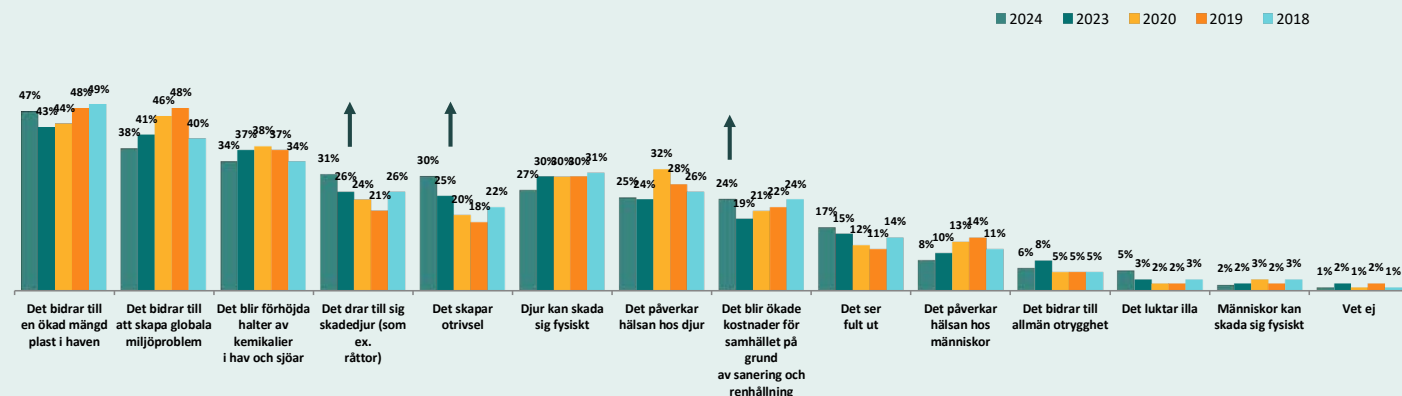
Vi på Håll Sverige Rent ser tendenser till ett förändrat fokus de senaste åren – från ett långsiktigt och globalt perspektiv på hav och miljö till ett mer kortsiktigt perspektiv som handlar om individens upplevelse: det ser fult ut, skapar otrivsel, lockar till sig råttor och medför ökade kostnader för samhället.

Färre uppger idag att skräpets påverkan på människors hälsa och risken för att skada djur är lika viktigt som det var tidigare.

NEGATIVA KONSEKVENSER AV NEDSKRÄPNING

FRÅGA: Vilka av följande negativa konsekvenser av nedskräpning tycker du är mest allvarliga? Välj max 3 alternativ.

Allt fler tycker att skräp skapar otrivsel och drar till sig skadedjur

Signifikanta skillnader mot totalen

Det bidrar till en ökad mängd plast i haven (47 %)

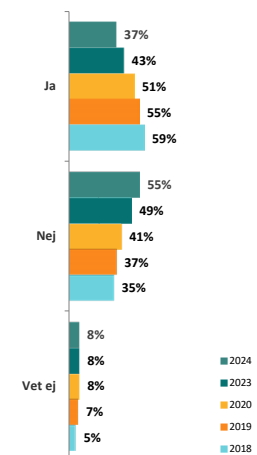
- Ålder 65–84 år (58 %)
- Bor i västra Sverige (53 %)

Det bidrar till att skapa globala miljöproblem (38 %)

- Kvinna 18–34 år (56 %)
- Sysselsättning Studerande (52 %)
- Bor i norra Sverige (45 %)

Är svenskarna mer medvetna om nedskräpning och dess konsekvenser nu jämfört med för tre år sedan?

Nära 4 av 10 svenskar tycker att deras medvetenhet om skräpets konsekvenser har ökat de senaste tre åren. Generation Z och 00-talister svarar i högre utsträckning än andra att deras medvetenhet har ökat (47 % respektive 50 %). Drygt hälften av alla svenskar uppger att man inte blivit mer medveten.

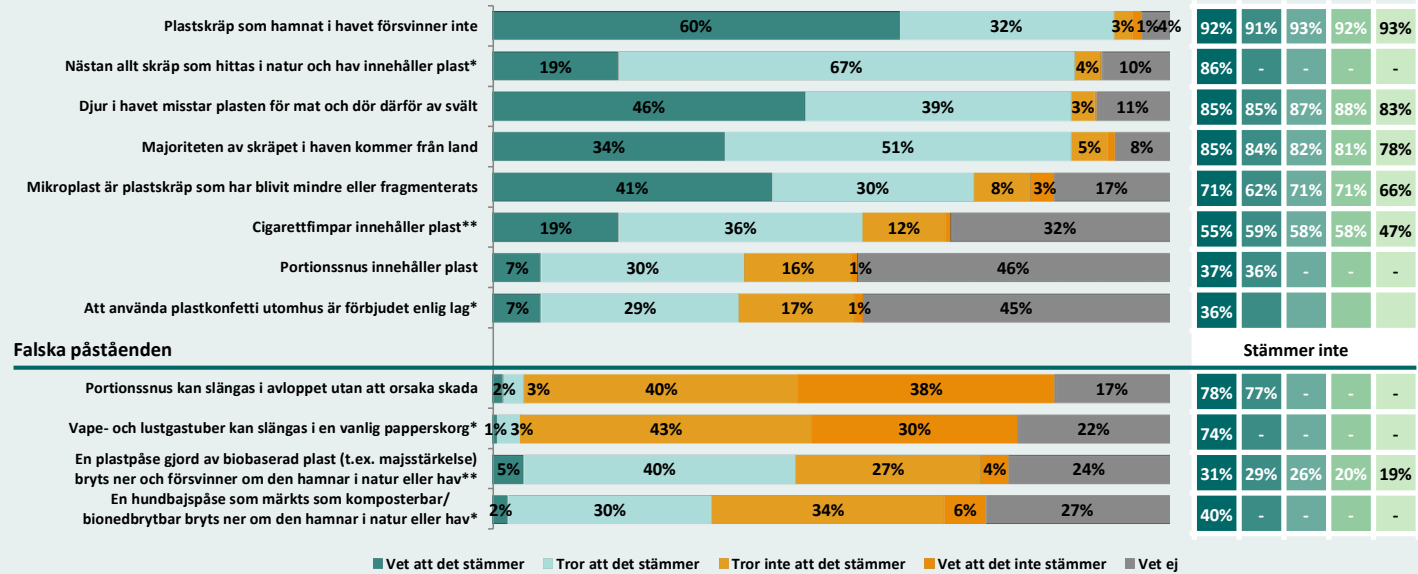
Kunskapen om plast i havet och dess konsekvenser är relativt hög hos svenska folket. 9 av 10 svenskar uppger att de vet eller tror att plast i havet inte försvinner. Lika många vet eller tror att nästan allt skräp som hittas i natur och hav innehåller plast. Sämst kunskap har svenskarna om enskilda skräp där endast hälften vet att cigarettfimpar innehåller plast. Knappt 4 av 10 vet att snus innehåller plast eller att plastkonfetti är förbjudet utomhus.

Att kunskapen är låg om specifika skräp kan antingen bero att man inte kommer i kontakt med dessa skräp, exempelvis att man vare sig röker eller snusar, och därför inte vet vad de innehåller eller vilka regler som finns. Det kan också bero på att det finns för lite information om att cigaretter och snus innehåller plast, eller att plastkonfetti är förbjudet att använda utomhus.

Svenskarna har generellt låg kunskap om olika märkningar av plastpåsar, så som "komposterbar" eller "bionedbrytbar". Många tror felaktigt att dessa plastpåsar bryts ner i natur och hav, vilket de inte gör. Vi på Håll Sverige Rent tycker att den här sortens märkning är problematisk, eftersom de flesta svenskar är medvetna om att plast inte bryts ner i havet, men ändå blir osäkra på vad som gäller för en plastpåse på grund av just märkningen.

KUNSKAPSFRÅGOR

FRÅGA: Ta ställning till följande påståenden:

*Nya svarsalternativ 2024
**Modifieratsvarsalternativ jämfört med 2018-2019.

Låg kunskap om vad olika märkningar på plastpåsar betyder

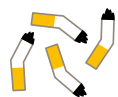
Signifikanta skillnader mot totalen

- Cigarettfimpar innehåller plast – Stämmer (55 %)
 - Generation 80-talister (69 %)
 - och 90-talister (66 %)
- Cigarettfimpar innehåller plast – Stämmer inte (13 %)
 - Man 65–84 år (22 %)
- Portionssnus kan slängas i avloppet utan att orsaka skada – Stämmer inte (78 %)
 - Ålder 18–34 år (84 %)
 - Kvinna 35–49 år (85 %)
- Portionssnus kan slängas i avloppet utan att orsaka skada – Stämmer (5 %)
 - Man 65–84 år (12 %)

Nästan alla svenskar vet att det är olagligt att skräpa ner. 9 av 10 vet eller tror att det är olagligt och lika många vet eller tror också att det kan leda till böter. Män i åldern 50–64 samt de som snusar regelbundet är överrepresenterade bland de som vet eller tror att nedskräpning kan leda till böter.

2024 ställdes också en ny fråga om böter för att slänga en cigarettfimp på marken. 1 av 4 svenskar vet inte att en slängd fimp kan leda till böter på 800 kronor. Att man inte vet det kan bero på att en själv inte röker och därför inte vet vad som gäller just för fimpar.

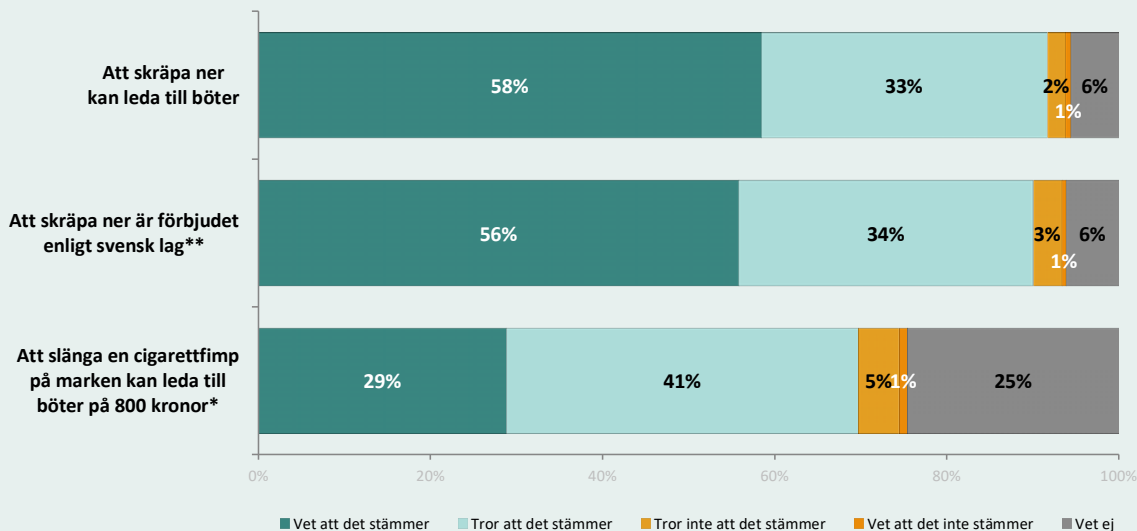
Knappt någon uppger att en själv eller någon en känner har fått böter för nedskräpning. Det är kanske inte så konstigt, för även om rekordmånga böter för nedskräpning delades ut förra året – hela 339 stycken – är det bara en bråkdel jämfört med exempelvis antalet böter för hastighetsöverträdelser i trafiken där drygt 127 000 böter utfärdades under 2023.

9 av 10 svenskar vet att nedskräpning kan leda till böter

OLAGLIGT ATT SKRÄPA NER

FRÅGA: Ta ställning till följande påståenden:

*Nytt svarsalternativ

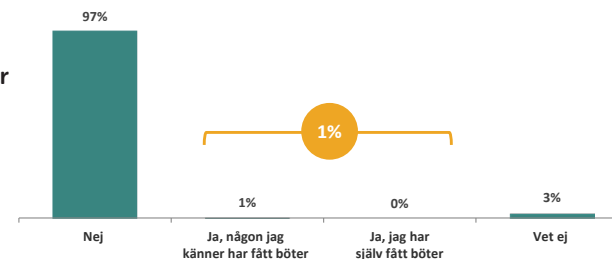
**Modifierade svarsalternativ

Andel rätt svar
Stämmer

2024 2023 2020 2019 2018

2024	2023	2020	2019	2018
92%	92%	89%	89%	90%
90%	89%	84%	84%	86%
70%	-	-	-	-

Har du eller någon du känner fått böter för nedskräpning?

Nedskräpningen är ett av vår tids stora samhällsproblem. Skräpet skadar djur och natur, förstör haven, gör städer otrygga och kostar samhället mycket pengar – helt i onödan. Därför behöver vi stoppa nedskräpningen.

Håll Sverige Rent är en ideell obunden stiftelse. Arbetet finansieras av bidrag och projektmedel från företag och myndigheter samt genom insamling till 90-konto.

Håll Sverige Rent är medlem i GIVA och granskas av Svensk Insamlingskontroll.

www.hållsverigerent.se